

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету

/Сержанов В.В./
«20» 06 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

«ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Рівень освіти
Галузь знань
Спеціальність

бакалаврський
07 «Управління та адміністрування»
076 «Міжнародна комерція»

Статус дисципліни
Мова

нормативна
українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка торгівлі та біржової діяльності» для здобувачів вищої освіти за спец. «Міжнародна комерція».

Розробники: Кубіній Н.Ю., к.е.н., проф. кафедри економіки, підприємництва та торгівлі
Кубіній В.В., к.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва та торгівлі

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та торгівлі

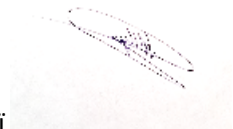
протокол №13 від 19 червня 2025 р.

Завідувач кафедри

О.С.Молнар

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету
Протокол № 11 від 20.06.2025 р.

Голова науково-методичної комісії
Шуліко

А.С.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кредитно-модульна система організації навчального процесу – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів).

Заліковий кредит – це кількість годин відведена у навантаженні викладача для викладання того чи іншого курсу. До залікового кредиту входять лекційні години, години відведені на семінарські заняття і самостійну роботу студентів.

Модуль – це задокументована, логічно завершена частина навчальної дисципліни, передбаченої програмою курсу.

Змістовний модуль – це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єкту. Навчальна дисципліна може складатися з двох і більше змістовних модулів.

Відповідно до навчального плану економічного факультету ДВНЗ «УжНУ» дисципліна «Економіка торгівлі та біржової діяльності» вивчається:

1) *студентами денної форми навчання* на IV курсі в сьомому семестрі. Для вивчення курсу відводиться 150 годин, з них 32 години лекційних і 28 годин практичних занять.

2) *студентами заочної форми навчання* на V курсі в десятому семестрі.

Економіка торгівлі та біржової діяльності як навчальна дисципліна:

- забезпечує отримання необхідних знань щодо сутності управління підприємством, торгівлею та біржовою діяльністю, особливостей внутрішнього і зовнішнього середовища, господарських і організаційних форм, аспектів інформаційного забезпечення, основних напрямів цієї діяльності, а також принципів ефективного функціонування сучасного підприємництва в умовах ринкової економіки;

- формує у майбутніх підприємців уміння раціональної організації власної справи в сучасних економічних реаліях.

Самостійна робота студентів при вивченні та опануванні курсу «Економіка торгівлі та біржової діяльності» проводиться за наступними формами:

1) по-перше, опрацювання лекційного матеріалу. Оскільки лекції як форма навчання забезпечують в основному лише передачу знань з предмету (курсу), то програмою передбачається раціональне їх поєднання із різними видами практичних занять, на яких закріплюються, поглиблюються одержані на лекціях знання і виробляються вміння та навички управлінської діяльності. Тому програма передбачає підготовку до практичних занять різних видів (форм): семінарів з теоретичних проблем курсу, практичних робіт з метою засвоєння змісту окремих показників. Підготовка до практичних занять передбачає самостійне вивчення окремих питань, а в деяких випадках і тем, за списком рекомендованої літератури;

2) по-друге, самостійна робота студентів передбачає також виконання ними контрольних робіт за (основними) розділами курсу «Економіка торгівлі та біржової діяльності», тих які вказані у планах практичних занять;

3) по-третє, передбачається самостійна підготовка студентів до екзамену.

Крім цього, самостійна робота студентів при опануванні курсу «Економіка торгівлі та біржової діяльності» передбачає методи контролю поточних (рубіжних) знань студентів шляхом опитування на семінарських та практичних заняттях та на індивідуальних консультаціях, а також тестування.

Крім того, передбачається підсумковий контроль, який здійснюється у формі заліку. Методи контролю плануються як у письмовій, так і в усній формі. Невід'ємною частиною

підготовки студентів до рубіжного та підсумкового контролю є наявність конспекту лекцій і практичних занять.

Опис структурованого навчального плану з дисципліни «Економіка торгівлі та біржової діяльності»

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, із них:					Курс, семестр	Вид контролю
	Всього годин/кредити	Аудиторних		СРС	ІРС		
		Л	СЗ				
Денна форма навчання							
Разом	150/5	32	28	90	-	4-й, VII	Підсумковий контроль; Письмові завдання; Усне опитування
1 модуль	75/2	16	14	45			-
2 модуль	75/2	16	14	45			=
Заочна форма навчання							
	150	10	4	136			Письмові завдання; Усне опитування

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кінцева мета навчальної дисципліни «Економіка торгівлі та біржової діяльності» впливає із цілей освітньо-професійної програми підготовки випускників вищого навчального закладу та визначається змістом тих системних знань і вмінь, котрими повинен оволодіти студент. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни, є базовими і загальноосвітніми.

Мета дисципліни: формування теоретичних і практичних знань щодо функціонування, розвитку та регулювання підприємств торгівлі та біржової діяльності.

Завдання дисципліни: підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері економіки торгівлі та біржової діяльності, проводити економічне діагностування, аналізувати й оцінювати підприємницький та інноваційний потенціал, займатися брокерською, інформаційно-аналітичною, консультативною, експертною діяльністю у підприємницьких, торговельних та біржових структурах, що передбачає проведення досліджень та /або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог..

Кінцеві цілі вивчення даної дисципліни: опанувати категоріальний апарат, сучасну методологію та інструментарій економіки та управління торгівлею та біржовою діяльністю;

здобути знання основних принципів та методів раціональної організації торгівлі та біржової діяльності в сучасних економічних реаліях.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетенцій.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сфері міжнародної комерції підприємницьких, торговельних та біржових структур або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетенції відповідно ОПП:

ЗК7

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК5, СК10.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовам вивчення навчальної дисципліни «Економіка торгівлі та біржової діяльності» є опанування таких навчальних дисциплін (обов'язкових (ОК) та вибіркових (ВК) компонент освітньої програми:

ОК 1.13 Мікроекономіка, ОК 1.14 Макроекономіка, ОК 1.26 Менеджмент, ОК 1.27 Національна економіка, ОК 1.28 Міжнародна комерційна діяльність, ОК 1.29 Маркетинг.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Економіка торгівлі та біржової діяльності», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Конкретними цілями дисципліни «Економіка торгівлі та біржової діяльності» є наступні:

❖ **Трактувати** основні поняття, що стосуються основ бізнесу як навчальної дисципліни.

❖ **З'ясувати** зміст основних термінів та категорій з даної дисципліни, а саме: бізнес, підприємництво, підприємницька діяльність, конкуренція, бізнес-план, місія бізнесу, партнерство, корпорація, бізнес-середовище, лідерство, співробітництво, модель підприємницької діяльності, маркетингова стратегія підприємства, ризик-менеджмент тощо.

❖ **Знати** загальний порядок організації та ведення бізнесу в сучасних умовах ринкової економіки.

❖ **Вміти** чітко орієнтуватися у складних умовах ринкової економіки, володіти знаннями організації, функціонування бізнесу та його управління, аналізу стану ринку, здійснення стратегії розвитку окремого виробництва.

Навчальна програма

Тема 1. Підприємство, його сутність

1. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Економічні завдання підприємства.
3. Організаційно-інституційна основа підприємства.

Тема 2. Управління підприємством, його сутність

1. Теоретичні засади управління
2. Системний підхід до управління.
3. Процесний підхід до управління

Тема 3. Система бюджетного управління підприємством

1. Сутність метода бюджетування
2. Види бюджетів підприємства
3. Організація бюджетного управління

Тема 4. Торгівля та її сутність

1. Основні засади торговельної діяльності
2. Організація торгівлі
3. Економічна основа торговельного підприємства

Тема 5. Управління оптовим підприємством

1. Оптова торгівля та її ознаки
2. Особливості діяльності оптового підприємства
3. Сучасні методи управління оптовим підприємством
4. Система управління оптовим підприємством

Тема 6. Управління роздрібним підприємством

1. Сутність роздрібною торгівлі
2. Види роздрібних підприємств
3. Позамагазиний вид торговельної діяльності

Тема 7. Управління витратами торговельного підприємства

1. Сутність витрат обігу торговельного підприємства
2. Класифікація витрат обігу
3. Шляхи управління витратами обігу торговельного підприємства

Тема 8. Управління прибутком торговельного підприємства

1. Прибуток та його економічне значення.
2. Рентабельність торговельного підприємства.
3. Управління прибутком торговельного підприємства.

Тема 9. Сутність та основи біржової діяльності

1. Економічна сутність біржової діяльності та біржового ринку
2. Історія та економічні передумови виникнення біржової діяльності
3. Функціональні засади біржової діяльності
4. Організаційна структура бірж

Тема 10. Основи технології біржової торгівлі

1. Торгівля реальними товарами.
2. Біржова торгівля на ф'ючерсних біржах
3. Технологія Інтернет-трейдингу на біржовому ринку

Тема 11. Управління біржовими активами

1. Класифікація біржових активів
- Біржові фінансові інструменти
Управління біржовою діяльністю

Тема 12. Брокерська діяльність

1. Брокерська контора в біржовій діяльності як підприємство
2. Види брокерських угод
3. Економічні засади брокерської діяльності
4. Організація брокерського обслуговування
5. Ефективність брокерської діяльності

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовий модуль 1 Теоретичні засади функціонування ринку праці						
Тема 1 Тема 1. Підприємство, його сутність та особливості	10	2	2			6

підприємств торгівлі й біржової діяльності					
Тема 2. Управління підприємством торгівлі та біржової діяльності, його сутність	10	4	2		4
Тема 3. Система бюджетного управління підприємством	10	2	2		6
Тема 4. Торгівля та її сутність	10	4	2		4
Тема 5. Управління оптовим підприємством	10	2	2		6
Тема 6. Управління роздрібним підприємством	10	2	2		6
Модульна контрольна робота № 1	15		2		13
Разом за модуль	75	16	14		45
Тема 7. Витрати торговельного підприємства	10	2	2		6
Тема 8. Прибуток торговельного підприємства	10	4	2		4
Тема 9. Сутність та основи біржової діяльності	10	2	2		6
Тема 10. Основи технології біржової торгівлі	10	4	2		4
Тема 11. Управління біржовими активами	10	2	2		6
Тема 12. Брокерська діяльність	10	2	2		6
Модульна контрольна робота № 2	15		2		13
Разом за модуль	75	16	14		45
Всього	150	32	28		60

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни «економіка торгівлі та біржової діяльності» в повному обсязі за навчальний рік.

2. До підсумкового контролю з навчальної дисципліни лектор (кафедра) не допускає студента, який не виконав усіх обов'язкових робіт, передбачених робочою навчальною програмою.

3. Екзамен з дисципліни «Економіка торгівлі та біржової діяльності» не є обов'язковим для студента, який склав усі модульні контролю передбачені навчальною програмою та за їх результатами атестований оцінками «задовільно», «добре», «відмінно».

4. Ліквідацію академзаборгованості перед комісією студенти можуть скласти протягом двох тижнів після завершення семестрового контролю.

5. Усний екзамен проводиться для всієї групи, час підготовки до відповіді – 30-40 хв. Оголошення результатів відбувається відразу.

6. При порушенні студентом дисципліни під час проведення екзамену (списування, підказка, підміна завдання тощо) викладач усуває його від складання, виставляє йому нуль балів і державну семестрову оцінку «незадовільно».

7. Студент, який на екзамені одержав незадовільну оцінку і не підлягає умовам відрахування з університету, або не склав його з якихось причин, складає екзамен перед комісією.

Комісія створюється завідувачем кафедри. Вона оцінює знання студента по 100-бальній системі та переводить її у державну семестрову оцінку. Екзаменаційна оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для:	
		Екзамену, курсового проекту (роботи), практики	заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

1. Семенова, Т. В. Економіка та організація торгівлі : навч. посіб. / Т. В. Семенова ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. – Електрон. вид. – Дніпро : УДУНТ, 2024. – 113 с.
2. Бозуленко О. Я. Організація торгівлі : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. 240 с.
3. Н.О. Власова, В.А. Гросул, Н.С. Краснокутська, О.А. Круглова, Е 45 М.В. Чорна, О.М. Филипенко. Економіка торгівлі: Навч. пос. - Х.: Світ Книг, 2015. - 473 с.
4. Товарознавство. Т. 6. Електронні товари : підручник / В. О. Комаха, Т. Г. Глушкова, О. С. Комаха. – Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. – 384 с. – (Серія «Товарознавство і торгівля»).
5. **Економіка підприємства : підручник : у 3 ч. Ч. 3** / А. А. Мазаракі, Н. М. Гуляєва, І. В. Стояненко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. – 356 с.
6. Управління якістю : підруч. / Н.В. Мережко, В.В. Осієвська, Ю.М. Мотузка. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 328 с.
7. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. – К.: ЦП Компринт, 2017. – 450 с
8. Павлов К. В., Лялюк А. В., Павлова О.М., Данилюк Т. І. Економіка та організація біржової діяльності : навчальний посібник. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. 274 с.